

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетине караштуу педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча уюштурулган Д 13.23.675 диссертациялык кеңеши дайындаган расмий оппонент, п.и.д., профессор Д. Б. Бабаев 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн берилген Кадырова Тойжан Рыскуловнанын «Келечектеги физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнүн методикасы» деген темадагы диссертациясына

ПИКИРИ

Кадырова Тойжан Рыскуловна тарабынан жазылган 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча «Келечектеги физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнүн методикасы» аттуу темадагы диссертация толук бүткөн жумуш болуп эсептелет.

1. Диссертациялык кеңеште коргоого укук берилген адистикке диссертациянын мазмунунун дал келиши.

Кадырова Тойжан Рыскуловна тарабынан сунушталган 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча «Келечектеги физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнүн методикасы» аттуу темадагы кандидаттык диссертациясы Д 13.23.675 диссертациялык кеңештин профилине туура келет. 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистигинин паспортуна толугу менен жооп берүүчү илимий изилдөө иштеринин методикасын иштеп чыгууга арналган өз алдынча аткарылган иш болуп саналат.

2. Теманын актуалдуулугу жана мамлекеттик программалар жана илимий изилдөө иштери менен байланышы.

1. Кыргыз Республикасынын жогорку окуу жайларында физика мугалимдерин даярдоонун негизги маселелеринин бири – студенттердин билим сапатын жогорулатуу болуп саналат. Мамлекетибизде кабыл алынган 2021-2040-жылдары Билим берүүнү өнүктүрүү стратегиясында: «...билим берүү уюмдарында компетенттүү адистерди даярдоонун сапатын конкреттүү жакшыртуу; билим берүү системасындагы инсандын мотивациялык чөйрөсүнүн өнүгүшүнө, өсүшүнө багытталган ар тараптуу иштерди жакшыртуу...» белгиленген. Физика багытындагы студенттердин билим сапатын жакшыртуунун фундаменталдык негиздеринин бири катары окуу-

Кыргыз Республикасынын
Государственный университет им. И. Арабаева
№ 10 "10" 06 2024 г. 10/2
Окмуштуу кадыр

таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүү Республикабыздагы 2021-жылы бекитилген жогорку кесиптик билим берүү стандартында болочоктогу физика мугалими ээ болуучу компетенцияларда «... келечектеги кесибинин коомдук маанисин түшүнөт, кесиптик ишмердүүлүгүн жүргүзүүгө мотивацияланып турат» деп баса көрсөтүлгөн. Анын негизинде окутуу процессинде билим берүүгө карата пайда болгон жаңы парадигмалар пайда болду. Алардын бири катары келечектеги физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнү атоого болот.

Кыргызстандын жогорку окуу жайларынын физика адистигинде окуп жаткан студенттер бул стратегиянын түпкү маңызын университеттин кесиптик өнүктүрүү карьера бобору менен бирге жүргүзүлгөн сурамжылоонун жазуу жүзүндөгү текшерүү иштеринин жыйынтыктары жана өз алдынча ишмердүүлүктү уюштуруунун абалы физика дисциплинасы боюнча билимдеринин сапаттык деңгээлинин жетишсиздигин көрсөтүлгөн. Бул стратегиянын түпкү маңызында жана болочок адистердин кесиптик-методикалык компетенттүүлүктөрүн калыптандырууга шарттарды түзүүгө жардам берери белгиленген. Ошондуктан илимий иш актуалдуу темага арналган.

Диссертациялык иш Б. Сыдыков атындагы Кыргыз-Өзбек эл аралык университетинин “Физика, математика жана окутуунун усулу” кафедрасы жана “Педагогика жана окутуунун инновациялык технологиялары” илимий изилдөө борборунун иш планы менен тыгыз байланышта аткарылган.

Изилдөөнүн максаты катары: келечектеги физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүнүн мазмунун аныктоо жана аны өркүндөтүүнүн технологиясын иштеп чыгуу, анын натыйжалуулугун педагогикалык эксперимент аркылуу текшерүү болуп дайындалган.

3. Изилдөөнүн максатына жараша төмөнкү милдеттер белгиленген:

1. Жогорку окуу жайларда келечектеги физика мугалимдерин даярдоонун теориядагы жана практикадагы абалын талдоо.

2. Студенттердин окуу-таануу ишмердүүлүгүн калыптандыруунун мазмунун жана аны өркүндөтүүнүн илимий-методикалык шарттарын аныктоо.

3. Келечектеги физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүгө багытталган дидактикалык материалдарды даярдоо жана окутуунун технологияларын иштеп чыгуу, аны жогорку окуу жайлардын практикасына киргизүү.

4. Иштелип чыккан физика дисциплинасынын окуу методикасынын эффективдүүлүгүн педагогикалык экспериментте текшерүү жана аларды талдоо.

4. Диссертациянын изилдөө объектисинин диссертациясынын максат жана милдеттерине дал келиши. Изилдөөнүн объектиси - жогорку окуу жайларында келечектеги физика мугалимдерин даярдоо процесси. Бул диссертациялык иштин максат жана милдеттерине дал келет.

1. Диссертант тарабынан илимий изилдөөнүн багытына тиешелүү болгон проблемалар талдоого алынган. Анын негизинде студенттердин таанып-билүү ишмердүүлүк багыттары иликтенип, изилдөө иштери жүргүзүлгөн. Аныктоочу экспериментте алынган жыйынтыктардын негизинде таанып билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүү багытындагы негизги милдеттер аныкталган.

2. Анын натыйжасында жалпы физиканы окутууда дидактикалык окуу материалдарынын студенттердин таанып-билүү ишмердүүлүгүн өнүктүрүүгө оң таасир берерин диссертант илимий методикалык жактан негиздеген. Физиканы окутуу процессинде, студенттердин таанып-билүү ишмердүүлүгүн өстүрүүгө таасир берүүчү, креативдүү ойлонууну талап кылган тапшырмаларды «сапаттык тапшырмалар», «эвристикалык мазмундагы эксперименталдык тапшырмалар», «кызыктуу тапшырмалар» деген шарттуу түрдөгү бөлүштүрүү менен сүрөттөлүп, ойлонууга багытталган тапшырмалар изилдөөчү тарабынан даярдалган.

Диссертант Т. Р. Кадырова келечектеги физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнүн методикасына карата иштелип чыккан дидактикалык шарттардын аткарылышы боюнча жүргүзүлгөн педагогикалык эксперименттин натыйжасын талдоонун негизинде методикалык көрсөтмөлөрдү, физика дисциплинасы боюнча иштелмелерди даярдап, окуу-усулдук колдонмо чыгарган. Изилдөөнүн натыйжаларын жогорку окуу жайларда, Б.Сыдыков атындагы Кыргыз-Өзбек эл аралык университетинин табигый-педагогика жана маалыматтык технологиялар факультетинин “Физика, математика жана окутуунун усулу” кафедрасындагы илимий теманын негизинде жүргүзүлгөн жыйында талкууланган. Илимий иштин жыйынтыктары эл аралык илимий-практикалык конференцияларда, семинарларда талкууланган жана апробациялоодон өткөрүлгөн. Илимий макалалар республикалык жана чет өлкөлүк журналдарда жарыяланган, бул диссертациянын илимий натыйжаларынын ишенимдүүлүгүн тастыктайт.

5. Илимий натыйжалар.

Диссертациялык иште 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистигинин өнүгүшү үчүн бир кыйла мааниге ээ болгон төмөндөгүдөй илимий жактан негизделген теориялык натыйжалар алынган.

- жогорку окуу жайларында физика мугалимдерин кесиптик жактан даярдоонун теориядагы жана практикадагы абалы талдоого алынып, студенттердин таанып-билүү ишмердүүлүгүн калыптандыруунун мазмуну аны өркүндөтүүнүн илимий-методикалык шарттары аныкталган;

- студенттердин окуу-таануу ишмердүүлүгүнүн маңызы, мазмуну жана түрлөрү такталган, ошондой эле анын физикалык процесстерди, закондорду жана кубулуштарды терең, толук түшүнүүдөгү ролу аныкталган;

- жогорку окуу жайларында физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүгө багытталган окуу материалдары, атайын дидактикалык электрондук ресурстар даярдалган жана аны окутуунун технологиялары иштелип чыккан, окуу процессине киргизилген;

- иштелип чыккан илимий-методикалык иштердин эффективдүүлүгү педагогикалык экспериментте текшерилди жана илимий жактан тастыкталган.

6. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү.

Изилдөөнүн натыйжасында алынган илимий-методикалык жыйынтыктар жогорку окуу жайларында келечектеги физика мугалимдерин даярдоого жардам берет, окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүгө багытталган окутуунун технологиялары физика адистигинде окуган студенттерди, магистрлерди даярдоодо жана мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу институттарында колдонууга болот.

7. Диссертациянын мазмунунун авторефераттын мазмунуна дал келүүсү.

Авторефераттын мазмуну диссертациянын мазмунуна толук дал келет. Авторефераттын резюмелери мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде бирдей берилген.

8. Диссертацияны бүткөн түргө келтирүүдөгү жана анын мазмунундагы мүчүлүштүктөр. Изилдөөнүн оң натыйжалары менен бирге эле диссертациялык иште төмөндөгүдөй айрым бир мүчүлүштүктөрдү кездештирүүгө болот:

1. Студенттердин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүгө багытталган креативдүү ойлонууну талап кылган тапшырмаларды, маселелерди жана физикалык эксперименттерди аткарууда ык-машыгууну, студенттерден кандай көндүмдөрдү жк критерийлерди талап кылганы жөнүндө так маалымат берилсе болмок.

2. Студенттердин таанып-билүү ишмердүүлүгүнүн ар бир курстарда өнүгүү динамикасы берилиши керек эле.

3. Физика адистигинде окуган студенттердин окуу таанып-билүү ишмердүүлүгүнө багытталган курстук жана бүтүрүүчү квалификациялык иштердин тематикаларына, педагогикалык практикага карата кандай иш-чаралар уюштурулганы боюнча маалыматтар берилиши зарыл.

4. Диссертациянын жана авторефераттын мазмунунан кайталанган сүйлөмдөрдү, орфографиялык айрым каталарды байкоого болот.

Бирок, аталган мүчүлүштүктөр диссертациялык иштин жалпы илимий деңгээлине таасирин тийгизбей тургандыгын белгилеп кетебиз.

9. ЖЫЙЫНТЫК

1. Кадырова Тойжан Рыскуловнанын «Келечектеги физика мугалимдеринин окуу-таануу ишмердүүлүгүн өркүндөтүүнүн методикасы» аттуу темадагы диссертациясы 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык иши Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиясынын “Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби тууралуу жобонун” талаптарына жооп берет жана толук бүткөрүлгөн илимий изилдөө деп эсептөөгө болот.

2. Диссертациялык иштин автору Кадырова Тойжан Рыскуловна 13.00.02 - окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын ыйгарууга татыктуу.

Расмий оппонент,

педагогика илимдеринин доктору, профессор

Д. Б. Бабаев

7.06.2024

КӨЧҮРМӨСҮ ТУУРА
КОПИЯ ВЕРНА